

Білозьоров Є.В.

Національна академія внутрішніх справ

Єфіменко І.М.

Національна академія внутрішніх справ

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ ДО ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Право на свободу та особисту недоторканність є одним із найбільш значущих для людей. У Конституції України передбачено, що ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставі та в порядку, визначеному в законі. При цьому під виразом «відповідно до закону» Європейський суд із прав людини у своєму рішенні від 29 червня 2019 року покладає на держав-учасниць обов'язок дотримуватися як матеріальних, так і процесуальних прав. Тому, відповідно до національного законодавства, кримінальне процесуальне затримання особи може бути застосоване лише як тимчасовий запобіжний захід і у випадках, чітко регламентованих Конституцією та Кримінальним процесуальним кодексом України (КПК України). При цьому, якщо затримання особи під час досудового розслідування не викликає особливих труднощів, то виникають питання щодо правомірності здійснення кримінального процесуального затримання до початку досудового розслідування та складанням у зв'язку з цим відповідного протоколу.

Зокрема, дослідження судової практики свідчить про системні порушення органами досудового розслідування вимог як кримінального процесуального законодавства, так і міжнародних нормативно-правових актів, які встановлюють загальноприйняті стандарти у сфері забезпечення та захисту прав людини. До таких порушень можливо віднести: недостатню обґрунтованість під час прийняття уповноваженою службовою особою рішення про затримання; нездійснення негайного інформування затриманою зрозумілою для нього мовою про мету, мотиви затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється; ігнорування роз'яснень затриманому його прав мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу пред'явленої підозри; неповідомлення інших осіб про затримання і місцеперебування підозрюваного; невручення затриманому копії протоколу, а також ненадіслання такого протоколу прокуророві; невнесення до протоколу фактичного часу затримання та неотримання встановлених строків тримання особи під вартою тощо.

Ігнорування службовою особою вищезазначених вимог істотно порушує кримінальне процесуальне законодавство та, як наслідок, є підставою для притягнення службової особи, яка здійснювала затримання до кримінальної або дисциплінарної відповідальності. Саме це й зумовило вибір теми дослідження.

Метою статті є дослідження процесуальних особливостей затримання особи за підозрою у вчиненні злочину до початку досудового розслідування. З цією метою основними завданнями дослідження є встановлення обставин, за наявності яких особу можливо затримати до початку досудового розслідування, розмежування мети від мотивів кримінального процесуального затримання, визначення поняття кримінального процесуального затримання, а також встановлення алгоритму дій уповноваженої службової особи, яка здійснює затримання до початку досудового розслідування.

За результатами дослідження авторами запропоновано внести відповідні зміни до КПК України з метою удосконалення національного законодавства і посилення захисту прав і свобод людини під час здійснення уповноваженою службовою особою затримання.

Ключові слова: затримання, досудове розслідування, запобіжний захід, право на свободу та особисту недоторканність, забезпечення та захист прав людини.

Постановка проблеми. Право на свободу та особисту недоторканність є одним із найбільш значущих для людей. У Конституції України

передбачено, що ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше, як за вмотивованим рішенням суду, і тільки на підставі

та в порядку, визначеному в законі. Тому відповідно до КПК України затримання особи можливе лише як тимчасовий запобіжний захід і у випадках, чітко визначених кримінальним процесуальним законодавством України.

Із ліквідацією інституту дослідчої перевірки та стадії порушення кримінальної справи серед учених і практиків виникло багато дискусій щодо правомірності здійснення кримінального процесуального затримання до початку досудового розслідування. Дані судової практики з цього питання свідчать про істотні порушення органами досудового розслідування вимог як вітчизняного, так і міжнародного законодавства, яке встановлює загальноприйняті стандарти у сфері забезпечення та захисту прав людини. До таких порушень можливо віднести недостатню обґрунтованість уповноваженою службовою особою у прийнятті рішення про затримання, ігнорування уповноваженою службовою особою положень законодавства щодо повідомлення особі про мету та мотиви затримання, нероз'яснення затриманому його прав та у вчиненні якого злочину він підозрюється тощо.

Ігнорування вищезазначених вимог є підставою для скасування тимчасового запобіжного заходу у вигляді затримання, обрання затриманому запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, притягнення службової особи, яка здійснювала затримання, до юридичної відповідальності та, яка наслідок, постанова суду щодо затриманого у вигляді виправдувального вироку.

Аналіз останніх досліджень. У науковій літературі проблемними питаннями щодо затримання особи за підозрою у вчиненні злочину займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені та практики, такі як Ю.П. Аленін, В.П. Бахін, Д.І. Бедняков, В.П. Бож'єв, В.Д. Берназ, В.І. Галаган, О.І. Галаган, В.В. Гевко, Ю.М. Грошевий, Е.А. Дідоренко, О.Ф. Долженков, В.Я. Дорохов, А.Я. Дубинський, Г.О. Душейко, М.В. Жогін, В.І. Жажицький, В.С. Зеленецький, А.В. Іщенко, Л.М. Карнеєва, Н.С. Карпов, І.П. Козаченко, М.В. Костицький, В.С. Кузьмічов, О.М. Ларін, О.О. Левендаренко, В.К. Лисиченко, Є.Д. Лук'янчиков, А.О. Ляш, О.Р. Михайленко, П.П. Михайленко, М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, С.С. Овчинський, І.Л. Петрухін, М.А. Погорецький, Д.О. Савицький, М.В. Салтєвський, М.Я. Сегай, М.І. Сірий, С.М. Стахівський, М.С. Строгович, В.М. Тертишник, Л.Д. Удалова, Ф.Н. Фаткуллін, М.А. Чельцов, Л.І. Шаповалова, С.А. Шейфер, В.Ю. Шепітько, В.П. Шибіко, М.Є. Шумило, М.Л. Якуб та ін.

Окремі питання забезпечення законності та захисту прав і свобод людини під час застосування до особи заходів кримінального процесуального примусу знайшли своє відображення у працях Р.С. Белкіна, В.П. Гмирка, Є.А. Долі, П.С. Елькінд, З.Д. Єнікєєва, З.З. Зінатуліна, С.В. Зуєва, Г.П. Івлева, І.В. Ієрусалимова, Є.Г. Коваленка, І.Н. Коз'якова, П.В. Коляди, Ф.М. Кудіна, В.Т. Маляренка, Д.П. Письменного, А.Г. Птіцина, Г.М. Рєзніка, М.І. Смірнова, В.І. Сліпченко, Д.І. Сулейманова, В.В. Тищенко тощо.

Науково-теоретичні розробки зазначених авторів мають важливе значення для вирішення проблеми затримання особи за підозрою у вчиненні злочину до початку досудового розслідування, але більшість із них були здійснені до прийняття нового КПК України, положення якого з урахуванням змагальності сторін отримали нові форми захисту прав і свобод людини, зокрема, під час забезпечення заходів процесуального примусу.

Мета статті полягає у дослідженні процесуальних особливостей затримання особи до початку досудового розслідування. Основними завданнями дослідження є встановлення обставин, за наявності яких особу можливо затримати до початку досудового розслідування, відокремлення мети від мотивів кримінального процесуального затримання, визначення поняття кримінального процесуального затримання, а також встановлення алгоритму дій уповноваженої службової особи, яка здійснює затримання до початку досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 2 ст. 176 КПК України, затримання особи є тимчасовим запобіжним заходом, що застосовується з підстав та в порядку, передбаченому Конституцією та законами України [1]. За загальними правилами цей захід належить до системи заходів забезпечення кримінального провадження, метою якого є досягнення його дієвості через виправдане, обґрунтоване та справедливе обмеження прав і свобод людини.

У міжнародному праві затримання визначається як позбавлення особи, яка вчинила злочин, особистої свободи не в результаті засудження [2]. Тобто з моменту фактичного примусового позбавлення особи права на пересування, не пов'язаного з призначенням судом кримінального покарання у виді позбавлення волі.

Процесуальний порядок кримінального процесуального затримання на території нашої держави визначений главою 18 КПУ України, відповідно до якої затримання особи за підозрою у вчиненні

злочину можливе лише у випадках: 1) якщо особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; 3) якщо особа, яка підозрюється у вчиненні злочину, намагається втекти з місця вчинення злочину; 4) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України; 5) якщо підозрюваний не виконав обов'язки, покладені на нього під час обрання запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документів, що це підтверджує; 6) якщо прокурор або слідчий за погодженням із прокурором звернувся до слідчого судді, суду із клопотанням про дозвіл на затримання підозрюваного, з метою його приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Очевидно, що перші три обставини здебільшого стосуються затримання особи за підозрою у вчиненні злочину до початку досудового розслідування. Тому у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві законодавець передбачив можливість такого затримання без попереднього вирішення цього питання в судовому порядку. Їх відмінність від інших випадків полягає у тому, що, по-перше, воно застосовується не до підозрюваного, якому в порядку КПК України повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, а до особи, відносно якої є обґрунтовані і переконливі факти, які свідчать про те, що саме ця особа вчинила злочин. Вимога щодо обґрунтованості підозри є гарантією недопущення свавільного затримання і тримання під вартою з боку органів досудового розслідування.

По-друге, воно застосовується, якщо є переконливі підстави вважати, що особа, знаходячись на свободі, буде ухилятися від явки до органів досудового розслідування, перешкоджатиме встановленню істини у справі та виконанню процесуальних рішень. По-третє, воно, як правило, належить до забезпечувальних заходів для подальшого розгляду судом клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

З цього приводу особливого значення набуває мета затримання. Тобто той кінцевий резуль-

тат, який прагне досягти уповноважена службова особа, яка здійснює затримання, те, для чого здійснюється затримання. Саме мета дозволяє виокремити кримінальне процесуальне затримання від, наприклад, адміністративного.

Кримінальне процесуальне законодавство України мету затримання розглядає лише в контексті, якщо є обґрунтовані підстави вважати, що особа може ухилитися від кримінальної відповідальності за тяжкий або особливо тяжкий корупційний злочин (п. 3 ч. 1 ст. 208), або якщо є підстави для приводу особи у зв'язку із розглядом клопотання про застосування відносно неї запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (ст. 188). Безумовно, на практиці кримінальне процесуальне затримання не обмежується лише цим. Його поняття набагато ширше. Так, наприклад, у Кримінальному процесуальному кодексі Республіки Казахстан до мети затримання було віднесено з'ясування причетності особи до скоєного злочину та вирішення питань щодо застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [3]. На нашу думку, затримання особи тільки заради з'ясування її причетності до скоєння злочину та вирішення у зв'язку з цим питання щодо застосування відносно неї запобіжного заходу тримання під вартою, якщо при цьому особа не має намірів ухилитися від органів досудового розслідування, продовжувати займатися злочинною діяльністю, або іншим способом вчиняти опір щодо встановлення істини у справі – не зовсім виправдано. Очевидно, що ці питання можливо вирішити, не обмежуючи особу у праві на свободу та особисту недоторканність.

Право на свободу та особисту недоторканність є невід'ємним та невідчуженим конституційним правом людини, але воно не є абсолютним і може бути обмежене виключно тоді, коли без цього неможливо досягнути поставленої мети, і лише на підставі та в порядку, які чітко визначені в законі [4]. До таких підстав нормою ч. 2 ст. 29 Конституції України було віднесено нагальну необхідність у запобіганні злочинів або його припинення. Водночас автори ч. 1 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод до підстав затримання віднесли допровадження особи до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення, або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення [5].

З огляду на зазначене вбачається, що метою затримання є: 1) негайне припинення злочинної

діяльності, 2) запобігання у приховуванні чи знищенні доказів, а також 3) можливої втечі особи, яка підозрюється у вчиненні злочину. Що ж стосується з'ясування причетності особи до скоєння злочину і вирішення питання про обрання відносно неї запобіжного заходу, то це вже не мета, а завдання кримінального процесуального затримання, які потребують вирішення щоразу під час його здійснення.

Таким чином, під *кримінальним процесуальним затриманням*, на нашу думку, слід розуміти специфічну міру кримінального процесуального примусу, яка полягає у короткостроковому обмеженні права на свободу та особисту недоторканність особи, підозрюваної у вчиненні злочину, що застосовується з метою припинення її злочинної діяльності, запобігання у приховуванні чи знищенні доказів, а також її втечі.

Незважаючи на короткостроковість кримінального процесуального затримання, на думку більшості процесуалістів, воно є одним із найбільш жорстоких видів кримінального процесуального примусу. Оскільки затриманий позбавляється не лише права на свободу та особисту недоторканність, він ще й переживає інші численні незручності, пов'язані із побутом, проживанням, харчуванням, медичним обслуговуванням тощо. Затриманий, як правило, декілька днів перебуває у стресовому стані, викликаним непередбаченим виходом його із звичного життєвого простору, що викликає почуття безвиході навіть у невинних [6, с. 87].

Тому обов'язковою вимогою кримінального процесуального затримання є його фіксація у процесуальних документах. При цьому якщо документування результатів затримання у відповідному протоколі під час досудового розслідування не викликає особливих труднощів, то серед практиків виникають дискусії щодо правомірності проведення кримінального процесуального затримання та складання у зв'язку з цим відповідного протоколу до початку проведення досудового розслідування. З цього приводу слід звернути увагу на Рішення Європейського суду з прав людини від 21 квітня 2011 року у справі «Ничипорук і Йонкало проти України». Де в мотивувальній частині зазначено, що незадокументоване затримання будь-якої особи свідчить про абсолютне ігнорування та грубе порушення принципово важливих гарантій захисту прав на свободу та особисту недоторканність. Ігнорування уповноваженою службовою особою складання відповідного протоколу, а також невнесення в останній таких відомостей, як дата, час затримання, автобіографічні дані про

особу, яку затримують, підстави для затримання та інформацію про уповноважену службову особу, яка здійснює затримання, має вважатися таким, що суперечить вимогам законності, порушує право на захист та у загальному значенні суперечить самій меті ст. 5 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод [7]. Тому ми притримуємося думки тих учених, які вважають, що будь-яке затримання, яке здійснюється у зв'язку зі вчиненням злочину, повинно розглядатися в межах кримінального процесуального законодавства, навіть якщо на протязі короткого проміжку часу затриману особу буде звільнено з-під варти. Така вимога є принципово важливою гарантією від зловживання з боку уповноважених службових осіб, які здійснюють затримання, а отже, унеможливує свавільне тримання особи без надання їй відповідного процесуального статусу, а значить, і передбачених законом прав на захист. Необхідно відзначити, що відповідно до КПК України процесуальний статус підозрюваної особи набуває з моменту її затримання. Тому вважається, що у разі фактичного затримання особи за підозрою у вчиненні злочину до початку досудового розслідування відомості про вчинення кримінального правопорушення негайно після його завершення повинні бути внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), і лише тоді має бути складений протокол про затримання. При цьому між першою і другою процесуальною дією повинен пройти короткий проміжок часу.

Складність цього питання полягає і у тому, що законодавець не визначив у нормах КПК України часу та місця складання уповноваженою службовою особою протоколу про затримання. У ч. 5 ст. 208 лише наголошується на тому, що під час затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, обов'язково складається протокол [1]. У практичному розумінні така позиція законодавця створила суперечності між сторонами захисту та обвинувачення та, як наслідок, оскарження законності та обґрунтованості затримання у частині дотримання уповноваженою службовою особою процесуального порядку та процедури.

З цього приводу слушною видається позиція законодавця Республіки Казахстан, який у ст. 129 кримінального процесуального кодексу зазначив, що уповноважена службова особа повинна скласти протокол про затримання в строк, не більший трьох годин після доставлення затриманого в слідчі органи. При цьому час доставлення має бути включений в загальний строк затримання, який не може перевищувати сорока восьми

годин, а для неповнолітніх – двадцяти чотирьох годин відповідно [3].

Тому неможливо погодитися з думкою окремих учених, які вважають, що відправним моментом строку затримання повинен стати не строк, коли особа силою або через підкорення наказу змушена була залишитися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою, а час доставлення особи, підозрюваної у вчиненні злочину, до уповноваженого органу досудового розслідування [8, с. 256–258].

Окремої уваги заслуговує норма ч. 3 ст. 29 Конституції України, у якій зазначено, що кожному затриманому, окрім його процесуальних прав, також має бути невідкладно повідомлено про мотиви затримання. Серед учених нині немає єдиної думки щодо мотивів затримання. У науковій літературі є такі визначення мотивів затримання, як: 1) побоювання, що підозрюваний, залишившись на свободі, буде продовжувати свою злочинну діяльність, переховуватиметься від органів досудового розслідування або іншим способом перешкоджатиме встановленню істини у справі; 2) конкретні факти або обставини, які не лише зумовлюють необхідність затримання, а й свідчать про правомірність його застосування; 3) об'єктивні факти, що свідчать про необхідність затримання особи за підозрою у вчиненні злочину або виправдовують застосування цієї міри процесуального примусу тощо [9, с. 67; 10, с. 113; 11, с. 75; 12, с. 86; 13, с. 12].

Ці визначення свідчать про те, що мотиви затримання дуже близькі до її мети. У науковій літературі деякі автори навіть не розмежовують мотиви від мети затримання, зауважуючи, що будь-яке затримання повинно переслідувати певні цілі, тобто бути мотивованим [14, с. 8–11].

Очевидно, що поняття «мотиву» є багатозначним терміном, яке використовується в різних сферах людської діяльності. Так, наприклад, у психології, соціології, педагогіці, менеджменті тощо під мотивацією розуміють внутрішню рушійну силу, що спонукає людину до дії або певного типу поведінки, пов'язаної з її органічними та культурними потребами [15, с. 179; 16, с. 589; 17, с. 342]. Тобто психічні, вольові потреби людини, які в сукупності визначають мету та викликають бажання її досягнути.

Проводячи аналогію із кримінальним правом, мотивом злочину є внутрішнє спонукання, рушійна сила кримінально карного вчинку людини, що визначає його зміст і допомагає більш

глибоко розкрити психічне ставлення особи до вчиненого. Мотив дає змогу визначити, чому особа вчиняє злочин, наприклад: користь, помста, хуліганство, жалість, співчуття тощо [18, с. 165]. Мотив разом із об'єктом, на який посягає злочин, наслідками, способом вчинення злочину, формою вини та метою виступає критерієм оцінки суспільної небезпечності вчиненого діяння. Тобто мотив – це один із елементів, який характеризує суб'єктивну сторону.

Під час затримання такими елементами можуть виступати докази (показання свідків, документи, результати огляду місця події тощо), обставини, які були встановлені (обставини скоєння злочину, його ступінь суспільної небезпечності, данні про особу злочинця, його загальна та спеціальна характеристика, вік, соціальне становище, місце проживання тощо).

Сукупність зазначених елементів створює єдиний мотив, який з урахуванням внутрішніх переконань уповноваженої службової особи свідчить про необхідність у застосуванні щодо підозрюваного тимчасового запобіжного заходу.

Таким чином, з урахуванням меж нашого дослідження спробуємо визначити алгоритм дій уповноваженої службової особи під час затримання особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, до початку досудового розслідування.

1. *Вчинення дій, що фактично примусово позбавляють особу права на пересування.* У цьому разі уповноважена службова особа, яка здійснює затримання, зобов'язана негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою, у вчиненні якого злочину він підозрюється, підстави (мету) затримання, мотиви його затримання, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри.

Крім цього, відповідно до п. 6 Постанови Пленуму Верховного Суду від 24 жовтня 2003 року № 8 «Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві», затриманому обов'язково повинно бути роз'яснено положення п. 3 ст. 5 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод, згідно з яким кожна затримана особа має право постати перед суддею і бути вислуханою з приводу її затримання [19].

Також уповноважена службова особа зобов'язана негайно надати затриманій особі можливість повідомити про своє затримання та місце перебування іншим особам на підставі і в порядку, передбаченому ст. 208, 213 КПК України.

2. Невідкладне доставлення затриманої особи до найближчого компетентного органу досудового розслідування з метою проведення необхідних процесуальних дій. У цьому разі після доставлення особи до органу досудового розслідування відомості про кримінальне правопорушення та інформація щодо затриманого потребують негайного внесення до ЄРДР.

3. Підготовка та складання протоколу про затримання. У цьому разі про кожний випадок затримання уповноважена службова особа, яка це здійснювала, зобов'язана скласти відповідний протокол.

У практичному розумінні є принципово важливим, щоб уся інформація стосовно затримання заносилася до протоколу, оскільки це має визначальне значення для прийняття судом рішення щодо законності та обґрунтованості затримання. Тому в протоколі зазначається місце, дата, точний час фактичного затримання, повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого, мета та мотиви затримання, особи, які присутні під час проведення цієї процесуальної дії, інформація про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються під час проведення процесуальної дії, умов та порядку їх використання, виявлені та вилучені під час особистого обшуку затриманої особи речі і документи, способи озна-

йомлення учасників зі змістом протоколу, а також зауваження і доповнення до протоколу учасників цієї процесуальної дії.

Протокол про затримання негайно повинен бути вручений під підпис затриманій особі, а також надісланий прокурору.

Відповідно до ст. 42 КПК України особа, яка затримана за підозрою у вчиненні злочину, набуває статусу підозрюваного. Тому затриманому обов'язково має бути вручена пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки.

Ігнорування службовою особою вищезазначених вимог є істотним порушенням кримінального процесуального законодавства та, як наслідок, призводить до порушення права на захист, що на практиці негативно впливає на якість здійснення правосуддя.¹

Поряд із цим окремого дослідження потребують питання щодо підстав та процесуальних особливостей проведення особистого обшуку затриманої особи, підозрюваної у вчиненні злочину, підстав та процесуальних особливостей затримання за підозрою у вчиненні злочину окремої категорії осіб (неповнолітніх, вагітних, осіб, які знаходяться в стані алкогольного, наркотичного, токсикоманічного сп'яніння або хворобливого психоматичного стану), а також підстав та процесуальних особливостей адміністративного затримання у справах про порушення митного законодавства відповідно до ст. 374 Митного кодексу України.

Список літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон від 13 квіт. 2012 р. №4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню або ув'язненню у будь-якій формі, затверджений Резолюцією від 09 груд. 1988 р. №43/173. *Файловий архів*. URL: <https://studfile.net/preview/5776729/page/10/>.
3. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Казахстан: Закон от 04-июля 2014 г. №231-V (с изменениями и дополнениями по состоянию на 01.04.2019). *Онлайн Закон*. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575852#pos=3;-137.
4. Рішення Конституційного Суду України у справ за конституційною скаргою Галущенко Віктора Миколайовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 392 Кримінального процесуального кодексу України від 13.06.2019 №4-р/2019 (Справа №3-208/2018 (2402/18)). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v004p710-19>.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Закон від 17 лип. 1997 р. №175/97-ВР. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
6. Васильева Е.Г. Меры уголовно-процессуального принуждения: монография. Уфа, 2003. 136 с.
7. Рішення Європейського суду з прав людини від 21 квіт. 2011 р. Справа «Ничипорук і Йонкало проти України». *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683.
8. Проблеми затримання та взяття під варту на досудовому провадженні по кримінальній справі / В.І. Борисов, Н.В. Галинський, В.С. Зеленецький, О.Г. Шило. Харків: Соціально-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2005. 352 с.

¹ Див.: Постанова Верховного Суду від 12-квітня 2018 року у справі №758/13581/15-к; Постанова Верховного Суду від 01 березня 2018 року у справі №760/13866/15-к; Постанова Верховного Суду від 31 травня 2018 року у справі №236/439/16-к.

9. Лившиц Ю.Д. Меры пресечения в советском уголовном процессе. Москва: Юрид. Лит., 1964. 138 с.
10. Коврига З.Ф. Уголовно-процессуальное принуждение. Воронеж: Воронеж. Ун-т, 1975. 175 с.; *II*.
11. Рожнов В.В. Застосування заходів процесуального примусу, пов'язаних з ізоляцією особи: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2002. 216 с.
12. Коваленко Е.Д. Використання оперативної інформації як підстава для застосування заходів процесуального примусу у кримінальному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Донецьк, 2007. 216 с.
13. Терещенко О.І. Проблеми обрання та оскарження запобіжного заходу у вигляді взяття під варту в досудовому провадженні по кримінальній справі: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Харків, 2007. 21 с.
14. Губська О.А. Взяття під варту як запобіжний захід у світлі національного та міжнародного законодавства. *Адвокат*. 2007. № 3. С. 8–11.
15. Філософський словник соціальних термінів / ред.-упоряд. В.П. Андрущенко. Харків: 2002. 672 с.;
16. Філософський енциклопедичний словник / авт.-уклад. В.І. Шинкарук та ін. Київ: Абрис, 2002. 742;
17. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Інститут держави і права ім. Корещького НАН України, за заг. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: Українська енциклопедія, 1999, Т.2. 744 с.
18. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В.Ю. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. / за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2010. 455 с.
19. Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві: Постанова Пленуму Верховного Суду від 24 жовт. 2003 р. № 8. *Верховна Рада України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-03>.

Bilozorov Ye.V., Yefimenko I.M. PROCEDURAL FEATURES OF PERSON'S DETENTION BEFORE THE PRE-TRIAL INVESTIGATION

The right to liberty and security of man is one of the most important for people. The Constitution of Ukraine provides that no one may be arrested or remanded in custody except by reasoned court decision and only on the basis and in the manner provided by law. However, under the phrase "in accordance with the law", the European Court of Human Rights in its decision of 29 June 2019 imposes on States parties the obligation to respect both substantive and procedural rights.

Therefore, under national law, criminal procedural detention of a person can only be used as a temporary preventive measure and in cases clearly regulated by the Constitution and the Code of Criminal Procedure of Ukraine (CPC of Ukraine). However, if the detention of a person during the pre-trial investigation does not give rise to special discussions, then the question arises as to the lawfulness of the criminal procedural detention prior to the start of the pre-trial investigation and the drawing up of an appropriate protocol.

In particular, case-law studies show systematic violations by pre-trial bodies of the requirements of both criminal procedural legislation and international normative legal acts that set common standards in the field of human rights. Such violations may include: insufficient justification in the decision to detain an authorized official; inability to immediately inform the detainee in a language understandable of the purpose, motives for detention and of what crime he or she is suspected of; informing others of the suspect's detention and whereabouts.

Ignoring an official of these requirements significantly violates the criminal procedural law and as a consequence is grounds for bringing an official to criminal or disciplinary liability. This is what made us choose the topic of our research.

The purpose of the article is to investigate the procedural features of the detention of a person on suspicion of committing a crime prior to the commencement of a pre-trial investigation. To this end, the main objectives of the study are to determine the circumstances in which a person may be detained prior to the commencement of a pre-trial investigation, to differentiate the purpose from the motives of criminal procedural detention, to define the concept of criminal procedural detention, and to establish an algorithm for the actions of an authorized detained detainee.

According to the results of the study, the authors propose to amend the CPC of Ukraine accordingly, with the aim of improving national legislation and strengthening the protection of human rights and freedoms during detention by an authorized official.

Key words: *detention, pre-trial investigation, precautionary measures, the right to liberty and security of person, protection of human rights.*